

Sociale veiligheid,
pedagogisch klimaat,
burgerschap & integratie

3 februari 2018

Inhoud

1. Inleiding	blz. 3
• Levensbeschouwelijke identiteit	
• Motto	
• Missie	
• Visie	
• Kernbegrippen of bouwstenen inzake de visie op onderwijs	
• Kernwaarden	
2. Vooraf	blz. 5
3. Hoe ziet de uitwerking van dit plan er op onze school uit?	blz. 6
• 3.1: Pedagogisch beleid, sociale veiligheid, burgerschap en integratie	blz. 6
• 3.1.1: Pedagogisch klimaat en sociale veiligheid	blz. 6
• 3.1.2: Burgerschap en integratie	blz. 6
• 3.2: De huidige situatie	blz. 8
• 3.2.1: Inzicht in de huidige situatie.	blz. 8
• 3.2.2: Wat doen we en wat gebruiken we?	blz. 8
• 3.3: Hoe ziet dat eruit in de dagelijkse praktijk?	blz. 10
• 3.4: Pesten	blz. 12
• 3.5: Het afhandelen van incidenten	blz. 12
• 3.6: Schorsen en verwijderen	blz. 12
• 3.7: Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling	blz. 12
• 3.8: Klachtenregeling	blz. 13
• 3.9: Calamiteiten	blz. 13
• 3.10: Uitgangspunten bij afhandeling	blz. 13
• 3.11: De weg naar de gewenste situatie	blz. 13
• 3.12: Evaluatie en borging	blz. 14

De Bijlagen

blz. 15

Bijlage 1	De domeinen democratie, participatie en identiteit (per groep).
Bijlage 2	Vertrouwenspersoon.
Bijlage 3	Pestprotocol Kanjertraining (apart PDF-document)

1. Inleiding

Uit de identiteit, de missie en de visie van de school blijkt dat het pedagogisch klimaat, evenals burgerschapszin en integratie, belangrijke punten zijn. We hebben geven daar actief vorm aan. Uit ons schoolplan (2015-2019):

Levensbeschouwelijke identiteit

Kromme Akkers is een openbare basisschool. Dat betekent dat wij actief vorm geven aan de kenmerken van openbaar onderwijs, te weten:

- ✓ **Algemene toegankelijkheid**
Onze school is toegankelijk voor alle leerlingen, ongeacht godsdienst of levensbeschouwing. We juichen het toe dat kinderen (en leerkrachten) met verschillende culturele en levensbeschouwelijke achtergronden op onze school zijn.
- ✓ **Actieve pluriformiteit**
In ons onderwijs schenken wij op respectvolle wijze aandacht aan de verscheidenheid van levensbeschouwelijke en maatschappelijke waarden in de Nederlandse samenleving.
- ✓ **Non-discriminatie**
Onze school eerbiedigt ieders godsdienst of levensbeschouwing. Iedere vorm van discriminatie op grond van godsdienst, levensbeschouwing maar ook op grond van cultuur, sekse, etniciteit, persoonskenmerken, sociale status, seksuele geaardheid en huidskleur wijzen wij af.
- ✓ **Dagelijkse praktijk.**
Bovenstaande onderwerpen zijn de basis voor ons dagelijks handelen en omgaan met kinderen en ouders. Naast een actief aanbod in o.a. de wereld oriënterende vakken en de methode voor sociaal- emotionele ontwikkeling, zit het besloten in het passief en actief handelen bij leerkrachten en schoolleiding. Het creëren van een schoolklimaat, waarin ieder zich veilig voelt en aanvaard weet, evenals het uitgaan van het feit dat ieder kind uniek is en gezien wordt, zijn voor ons als school leidraad van dit handelen.
Met deze aanpak en grondhouding willen we de leerlingen begeleiden in en stimuleren tot een open en respectvolle houding naar andere kinderen en volwassenen. We willen een basis bieden om zich deze houding eigen te maken en leidraad te laten zijn in hun ontwikkeling naar volwassenheid.

Motto

We staan voor de ontwikkeling van het kind in de volle breedte: in relatie met de wereld, in relatie met zichzelf en ten aanzien van de vaardigheden, die het kind opdoet tijdens de periode bij ons op school.

Missie

Vanuit het gezamenlijke doel om kinderen zich te laten ontwikkelen in een veilige en stimulerende omgeving, denken we een goede basis te kunnen leggen voor hun toekomst in de samenleving.

Visie

We willen een school zijn waar ieder kind belangrijk is en waar in samenwerking met ouders en kinderen hard en betrokken wordt gewerkt aan de ontwikkeling van ieder kind.

Kernbegrippen of bouwstenen inzake de visie op onderwijs:

- ✓ veiligheid en vertrouwen
- ✓ zelfstandigheid en autonomie.
- ✓ verantwoordelijkheid
- ✓ structuur
- ✓ een rijke en uitdagende (leer-)omgeving
- ✓ vakmanschap van de leerkracht
- ✓ proactieve hulp (verlening)
- ✓ uitgaan van verschillen
- ✓ ouders als partners

Het kind staat centraal en is het uitgangspunt in ons handelen. Ieder kind heeft recht op opvoeding en goed onderwijs.

Opvoeding	Het kind	Onderwijs
De ouders zijn verantwoordelijk voor de opvoeding; de school ondersteunt daarbij. De school ziet de ouder als partner in dit proces.	Wij streven er naar dat het kind met plezier naar school gaat en dat het zich veilig en geborgen voelt op school. Ieder kind (en volwassene) wordt op onze school met respect behandeld.	De school is verantwoordelijk voor het onderwijs; de ouders ondersteunen daarbij. De school ziet de ouder als partner in dit proces.

Kernwaarden

Onze kernwaarden zijn waarden die we allemaal onderschrijven en die ten grondslag liggen aan onze werkwijze in de dagelijkse praktijk. Ze vormen samen met ons openbare karakter onze identiteit. Het openbare karakter uit zich in het feit, dat we openstaan voor alle levensbeschouwingen en maatschappelijke waarden, zolang deze een ander niet schaden. Daarnaast zijn er met alle scholen van schoolbestuur Lauwers en Eems kernwaarden afgesproken met als doel onze visie op onderwijs te verduidelijken. Deze kernwaarden zijn:

Verbondenheid

Alleen in een omgeving waar aandacht is voor elkaar kunnen mensen tot bloei komen. Daarom werken we aan goede onderlinge relaties. Samen vormen wij effectieve leer- en leefgemeenschappen.

Authenticiteit

We leren leerlingen wie ze zijn en zorgen ervoor dat ze hun eigen kracht leren kennen. Want dan kunnen ze keuzes maken die daarbij passen. Deze eigen kracht of authenticiteit vormt de basis voor de inrichting van ons onderwijs.

Talent

Hoe mensen zich ontwikkelen is per persoon verschillend. Ieder mens is uniek. Dat moeten we erkennen, respecteren en stimuleren.

Vakmanschap

Onze leerkrachten ontwikkelen hun didactische en pedagogische vaardigheden continu. Zij zijn op de hoogte van de ontwikkelingen en passen zo nodig hun lesgeven hierop aan. Het is de verantwoordelijkheid van de professional om zichzelf te ontwikkelen. Dat behoort tot het natuurlijk handelen.

Passie

Om ervoor te zorgen dat onze kernwaarden zichtbaar worden, verwachten we dat alle medewerkers hun werk met passie doen, motiverend zijn voor anderen en dat zij hoge eisen stellen aan hun eigen ontwikkeling en die van collega's.

2. Vooraf

In dit document beschrijven we het beleid van de school ten aanzien van de domeinen pedagogisch klimaat, sociale veiligheid, burgerschap en integratie. Om op een planmatige wijze gestalte te geven aan bovenstaande zal dit document tevens gebruikt worden als kwaliteitsdocument voor borging en ontwikkeling (zie hoofdstuk 3.12).

o.b.s. Kromme Akkers wordt bezocht door kinderen met verschillende achtergronden. Er zijn kinderen uit verschillende sociaaleconomische milieus. Gemiddeld zijn onze ouders middelbaar tot hoger opgeleid. Er zijn ook kinderen uit gezinnen met ouders met een lager tot middelbaar niveau. De meeste gezinnen behoren niet tot een kerkgenootschap en/of zijn niet gelovig. De kinderen van ouders, die wel gelovig zijn hebben een christelijke overtuiging. Naast het merendeel van autochtone kinderen zijn er ook kinderen die ofwel uit een ander land komen, ofwel uit een gezin waarvan de vader en/of moeder in een ander land zijn geboren. Er zijn kinderen uit gebroken gezinnen. Dit percentage groeit.

De school tracht de kinderen begrip en respect bij te brengen voor alle mensen uit zowel de eigen als andere culturen. Het is belangrijk dat elk kind, ongeacht zijn of haar achtergrond, zich op onze school thuis voelt.

Respect hebben voor elkaar is de basis van een goede samenwerking en dat het kind zich prettig en veilig voelt op school. Door het unieke en positieve van ieder kind te benadrukken als onderdeel van de groep, krijgen kinderen het gevoel te worden geaccepteerd zoals ze zijn. Kinderen moeten leren rekening te houden met elkaar en hun omgeving.

3. Hoe ziet de uitwerking van dit plan er op onze school uit?

3.1: Pedagogisch klimaat, sociale veiligheid, burgerschap en integratie, wat houdt dat in?

3.1.1 Pedagogisch klimaat en sociale veiligheid

- ✓ Kinderen brengen een groot deel van de tijd door in een groep;
- ✓ Een open groepsklimaat heeft een positieve invloed op succes;
- ✓ Vier punten die van groot belang zijn voor een goed leefklimaat:
 - De responsiviteit van de leerkracht (groepsleider).
 - De mate van het gevoel hebben iets te leren.
 - Structuur.
 - Onderlinge relatie tussen kinderen.

In de KERN gaat het om 3 pedagogische aspecten:

1. veiligheid en ondersteuning bieden;
2. ruimte scheppen voor leren en ontwikkeling;
3. regels en grenzen stellen.

Zes uitgangspunten voor een pedagogisch klimaat:

1. Emotionele steun en sensitieve responsiviteit;
2. Autonomie, ruimte en eigenaarschap;
3. Structureren en grenzen stellen;
4. Informatie geven en uitleggen;
5. Begeleiden en stimuleren van interacties tussen kinderen;
6. Stimuleren en ondersteunen van interacties tussen kind, ouders en school.

3.1.2 Burgerschap en integratie

Bevordering van burgerschap en integratie is belangrijk, omdat vanuit de politiek is geconstateerd, dat de betrokkenheid tussen burgers onderling en burgers en de overheid is afgenomen. Er ligt een opdracht bij scholen om actief burgerschap en sociale integratie te bevorderen. Dit is in de wet vastgelegd:

“Het onderwijs:

- ✓ gaat er mede van uit dat de kinderen opgroeien in een pluriforme samenleving;
- ✓ Is mede gericht op het bevorderen van actief burgerschap en sociale integratie;
- ✓ Is er mede op gericht dat leerlingen kennis hebben van en kennis maken met verschillende culturen en achtergronden van leeftijdgenoten.”

De gewenste opbrengsten hiervan zijn terug te vinden in de kerndoelen. De inspectie beoordeelt de school op het aanbod en de manier waarop de school het resultaat evalueert.

Actief burgerschapsvorming en sociale integratie kunnen worden verdeeld in drie domeinen:

1. Democratie
2. Participatie
3. Identiteit

Democratie omvat zowel de grondbeginselen en hoe die in het dagelijkse leven worden toegepast, als de staatsrechtelijke aspecten.

Democratie is zowel een politiek systeem om tot een evenwichtige machtsverdeling te komen als een fundamentele houding en de daaruit voortvloeiende gedragingen van een persoon. Het functioneren van een democratie hangt in sterke mate samen met het democratische gedrag van de mensen die er deel van uitmaken.

In het onderwijs is het aanleren van een democratische houding een belangrijk aspect. Centraal hierin staat het omgaan met het vrije spel van verscheidenheid aan belangen en opvattingen vanuit de bereidheid om conflicten zo bevredigend mogelijk op te lossen zonder gebruik te maken van geweld. Daarbij nemen mensen de verantwoordelijkheid om bij te dragen aan een klimaat van respect en gelijkwaardigheid waarin iedereen zich vrij kan uiten. Dit betekent onder andere een verinnerlijking van het beginsel dat in een democratische rechtsstaat de vrijheid en gelijkheid van ieder mens centraal staat.

Participatie is een kenmerk van de democratische grondhouding en betreft het actief deelnemen aan het verbeteren van de omgeving.

Participatie is meedoen aan de samenleving. Dat kan zich afspelen op verschillende niveaus (klas, school, vereniging, buurt, stad, regio, land, enzovoort) en kan zich richten op verschillende aspecten: economisch, sociaal-cultureel en politiek.

Participeren is afhankelijk van motivatie: het willen participeren. Voor de meeste kinderen (en volwassenen) geldt dat zij graag mee willen doen: meedoen in sociale verbanden, meedenken over oplossingen en meebeslissen over zaken die hen aangaan. De samenleving is gebaat bij mensen, die zich op welk niveau dan ook betrokken voelen.

Identiteit gaat over de wisselwerking tussen persoon en omgeving en hoe persoonlijke opvattingen bepalend zijn voor het gericht zijn op de gemeenschap.

Er is een constante wisselwerking tussen de identiteit van een persoon en de (sociale) omgeving. De identiteit van een leerling wordt gevormd in de relatie met anderen, terwijl die identiteit weer bepalend is voor de manier waarop de sociale omgeving wordt gepercipieerd. Daarbij is het nodig dat personen de capaciteit hebben zich respectvol in anderen in te leven zonder daarbij het respect voor de eigen identiteit uit het oog te verliezen. Vanuit deze vaardigheid kunnen zij opvattingen bespreekbaar maken en deelnemen aan gesprekken, discussies en debatten over aspecten van de eigen identiteit en die van anderen. Daarbij getuigen zij tevens van de houding, dat het uitoefenen van de menselijke waardigheid en gelijke behandeling van iedereen centraal staan.

	Democratie	Participatie	Identiteit
Houding	De oplossingsgerichte mens <i>wil</i> : -conflicten op vreedzame wijze oplossen; -zich gedragen vanuit respect voor anderen en algemeen aanvaarde waarden en normen; -de rol van gezagsdragers bij het oplossen van conflicten respecteren; -actie ondernemen om in de eigen gemeenschap mensen- en kinderrechten op het gebied van vrijheid, veiligheid, gelijkheid en respect te realiseren	De actieve mens <i>wil</i> : -vanuit betrokkenheid samen werken aan een sociaal en ruimtelijk stimulerende en aangename leef-, speel- en leeromgeving.	De verantwoordelijke mens <i>wil</i> : -zich mede verantwoordelijk voelen voor het recht op eigen ontplooiing en die van anderen; -een serieuze en respectvolle dialoog met anderen aangaan.
Vaardigheid	De zich informerende mens <i>kan</i> : -eenvoudige informatie op hoofdzaken begrijpen; -eigen mening met anderen bespreken; -accepteren dat eigen opvattingen niet altijd worden gedeeld; -het belang van mensen- en kinderrechten in het eigen leven typeren en bediscussiëren.	De sociaal communicatieve mens <i>kan</i> : -deelnemen aan discussie en overleg; -een verbetering in de klas of school mee helpen organiseren en initiëren; -bijdragen aan het maken en uitvoeren van regels en afspraken in de klas en op school; -zelf verantwoordelijkheid	De zich inlevende mens <i>kan</i> : -basale rol-vaardigheden toepassen; -samenwerken met anderen ongeacht sociale, etnische en/ of culturele achtergronden; -verschillen en overeenkomsten tussen mensen zien en waarderen; -in concrete situaties discriminatie en uitsluiting herkennen.

		nemen om mensen- en kinderrechten in de eigen omgeving te beschermen	
	Democratie	Participatie	Identiteit
Kennis	De democratisch geletterde mens <i>Heeft inzicht in:</i> -rechten en plichten die kinderen in een democratische samenleving hebben; -enkele hoofdzaken van de Nederlandse en Europese staatsinrichting en de rol van de burger; -het verschijnsel dat er in een democratie verschillen in opvattingen zijn.	De sociaal geletterde mens <i>heeft inzicht in:</i> -hoe mensen met elkaar positief kunnen communiceren; -rechten van het kind om aan het gemeenschapsleven deel te nemen.	De cultureel geletterde mens <i>heeft inzicht in:</i> -hoofdzaken van geestelijke stromingen die in de Nederlandse multiculturele samenleving een belangrijke rol spelen; -rechten van het kind om een eigen identiteit te ontplooiën; -het gegeven feit dat mensen- en kinderrechten voor iedereen gelden

Zie voor de domeinen uitgesplitst per groep bijlage 3.

3.2. De huidige situatie

3.2.1. Inzicht in de huidige situatie

Om een goed en verantwoord beleid te voeren is het noodzakelijk om goed inzicht te hebben in de huidige situatie; zowel op leerling-, groeps-, schoolniveau en in de beleving van leerlingen, leerkrachten en ouders. In willekeurige volgorde geven we hier onder aan hoe wij inzicht in de huidige situatie verwerven.

Opvallende zaken die belangrijk zijn om vast te leggen, slaan we op in ons leerlingvolgsysteem ParnasSys. Uiteraard worden dit soort zaken ook onderling besproken. Dit kan zowel in één op één-gesprekken tussen intern begeleider, schoolleider of leerkracht als ook in teamverband of met externe instanties. Ook worden indien gewenst ouders betrokken in het gesprek.

3.2.2. Wat doen we en wat gebruiken we?

Kanjer

Kanjertraining is een methode die de leerkracht helpt bij het bevorderen van de sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerlingen. Met deze methode maken we dit schooljaar een start. Vorige jaren is gewerkt met de observatielijsten van ZIEN. Komend jaar stappen we over op de leerkracht-vragenlijsten en leerling vragenlijsten KanVas, behorend bij de Kanjermethode. Gedurende 3 scholingsdagen wordt er teambreed aan een training deelgenomen om een officiële Kanjerschool te worden. Kanjertraining is opgenomen in de database van het NJI als effectief volgens sterke aanwijzingen bij pestproblematiek en het aanleren van sociale vaardigheden. Het KanVas- leerlingvolgsysteem is erkend door Cotan.

DORR

DORR is een leerlingvolgsysteem bij de kleuters. In het systeem worden alle dimensies met betrekking tot de ontwikkeling van het kind in beeld gebracht.

Klassenbezoeken

Jaarlijks worden klassenbezoeken afgelegd door de schoolleider en de intern begeleider. Komend schooljaar wordt er ook van en met elkaar geleerd middels collegiale consultatie. Deze bezoeken leveren gegevens op, die als basis dienen voor de teamgesprekken, voortgangsgesprekken en functioneringsgesprekken. Voor deze bezoeken heeft L&E (o.a.) een kijkwijzer pedagogisch handelen ontwikkeld (staat op Plaza, netwerk personeel, en het onderwijskundig vademecum van de school). Deze kijkwijzer geeft het team gespreksonpunten om met elkaar een visie te blijven volgen en waar nodig met elkaar bij te stellen.

Inspectie

Tijdens het inspectiebezoek wordt ook gekeken naar het schoolklimaat, de bevordering van de burgerschap en de sociale integratie. De inspectie heeft op haar bezoek in 2013 geconstateerd dat de opbrengsten ten aanzien van schoolklimaat en veiligheid voldoende zijn.

Interne audit

Schoolbestuur Lauwers en Eems neemt deel aan het provinciale auditteam. Scholen kunnen een audit aanvragen bij dit team en/ of door directie worden aangemeld. In maart 2017 is op de school een audit uitgevoerd. Het auditteam constateerde binnen de school een opvallend goede sfeer tussen ouders, leerkrachten en kinderen: 'Uit het tevredenheidsonderzoek, weergegeven op de publieksposter, blijkt dat leerlingen redelijk tevreden zijn. De commissie heeft tijdens de groepsbezoeken een overwegend positieve sfeer en rustig klassenklimaat ervaren.' Aangetekend werd dat het wettelijk verplichte veiligheidsplan en een SoVa-methode ontbraken. Schooljaar 2017-2018 is dit op orde.

Tevredenheidsonderzoek

Eens per twee jaar wordt op alle scholen van L&E een tevredenheidsonderzoek uitgevoerd onder leerlingen, leerkrachten en ouders. Het instrument bestaat uit vier vragenlijsten (één voor leerlingen, één voor ouders, één voor medewerkers en één voor het management). Met behulp van de vragenlijsten kan de kwaliteitsperceptie van de ouders, leerlingen en medewerkers in kaart worden gebracht. Van de opbrengsten krijgt de school een samenvatting. De school maakt zelf op basis van de gegevens een plan van aanpak voor verbeteringen.

Voor de kinderen zijn de items het kind in de klas, de inhoud van het leren, vragen over de meester of juf als leerkracht, over de sfeer, over het in gesprek zijn met de leerkracht, over de veiligheid op school en het krijgen van informatie voor het kind.

Het laatste tevredenheidsonderzoek is afgenomen in november 2016. Hieruit kwamen de volgende zaken naar voren:

- Kinderen zien graag dat de tussen schoolse opvang meer aandacht krijgt: de afspraken zijn niet duidelijk en er is te weinig overleg.
- De leerkrachten verschillen (te)veel in aanpak en visie wat betreft interactie met kinderen
- Ouders zijn, meer dan andere ouders in Nederland, tevreden over de school, met name over de creativiteit en kleinschaligheid, de betrokkenheid van leerkrachten en de manier waarop kinderen gestimuleerd worden samen te werken. Ook ervaren ze de begeleiding als zeer positief. Ouders geven de school gemiddeld een 7,9, leerlingen een 8,4.

Functioneringsgesprekken

Tijdens het functioneringsgesprek tussen leerkracht en de schoolleider is welzijn, welbevinden en betrokkenheid van zowel kinderen als leerkrachten een vast item.

RI&E

Eens per vier jaar wordt er een risico-inventarisatie en –evaluatie uitgevoerd. Dit gebeurt onder auspiciën van de directeur- bestuurder. Deze RI&E is de basis van het arbobeleid en zorgt dat risico's in de scholen t.a.v. veiligheid, gezondheid en welbevinden in beeld worden gebracht en dat er een plan wordt gemaakt om maatregelen op te stellen. Ook wordt er een zogenaamde preventiemedewerker aangesteld. Voor maart 2017 wordt er een RI&E afgenomen. De schoolleider is de preventiemedewerker.

Collegiale ondersteuning

Collegiale ondersteuning en ondersteuning van de leiding is belangrijk. Dit geldt ook voor elkaar informeren en over gebeurtenissen op school en in het leven van een kind. Het uitgangspunt is, dat alle leerkrachten gezamenlijk verantwoordelijk zijn voor alle kinderen en specifiek voor de kinderen in de eigen groep.

Observaties en gesprekken

Dagelijkse observaties en kind gesprekken kunnen een belangrijk instrument zijn om inzicht te krijgen in de gevoelens en de beleving van de kinderen. Deze gegevens kunnen dienen om het kind beter te begrijpen, te helpen, om het gekend en gezien worden, evenals de gevoelens van veiligheid en te vergroten.

3.3. Hoe ziet dat eruit in de dagelijkse praktijk?

Kanjerregels/Groepsregels/Schoolregels

Op de Kromme Akkers vinden wij het welbevinden van de kinderen en een goede sfeer in de klas heel belangrijk. Een hulpmiddel dat wij vanaf januari 2018 inzetten om dit te bevorderen is de Kanjertraining. Met de Kanjertraining willen wij bereiken dat de kinderen op onze school in een veilige omgeving zichzelf kunnen zijn.

De Kanjertraining kent vijf groepsregels (waarop de verhalen, oefeningen en spelletjes zijn gebaseerd). Deze afspraken vormen het fundament waarop de Kanjertraining rust.

Deze regels zijn:

- We vertrouwen elkaar
- We helpen elkaar
- We werken samen
- We hebben plezier
- We doen mee

Start van een nieuw jaar

Het begin van het schooljaar is een belangrijke periode. Kinderen starten met een relatief schone lei en de sociale setting begint min of meer opnieuw. Deze zogenaamde gouden weken zijn voor de leerkrachten belangrijk om een stevige basis te leggen voor een goed pedagogisch klimaat. Extra aandacht voor dit onderdeel en de processen die spelen, zijn van groot belang voor een goed gevoel bij kinderen voor het hele verdere jaar. Op onze school wordt in de eerste weken extra aandacht besteed aan dit proces. Dit gebeurt o.a. d.m.v. kringgesprekken, het opstellen van afspraken en regels per groep en Kanjerspelletjes.

Voorbeeldfunctie

Wij zijn ons bewust van onze voorbeeldfunctie. Ons gedrag op het plein, in de school, tijdens uitstapjes e.d. wordt (ongemerkt) geregistreerd door de kinderen. Ook ons gedrag onderling wordt opgemerkt. Een visie op sociale veiligheid en welzijn, die gedragen wordt door alle teamleden, wordt uitgestraald in woord en gebaar. De toon van de leerkracht is belangrijk, evenals de woordkeus.

Aandacht, bevestiging en verantwoordelijkheid

Om te komen tot of behouden van een goed pedagogisch klimaat of om het welzijn van de leerlingen te bevorderen is het hebben en geven van aandacht, bevestiging en verantwoordelijkheid belangrijk

- ✓ Door de kinderen positieve aandacht te schenken, zal het minder de behoefte hebben om op een negatieve wijze de aandacht te vragen;
- ✓ Door bevestigende feedback en complimenten stimuleren we de kinderen om gewenst gedrag te vertonen. Tevens geven we daarmee een impuls aan het zelfvertrouwen van de kinderen. Prijzen kan klassikaal (zonder hierbij een uitzonderingspositie te creëren); dit kan stimulerend werken voor de andere kinderen. Prijzen kan verbaal, maar ook non-verbaal (knipoogje, de duim omhoog). Corrigeren gaat zoveel mogelijk individueel.
- ✓ Ieder teamlid is en voelt zich verantwoordelijk voor de sfeer op school. Dus zijn we er om toezicht te houden, tonen we belangstelling en maken we samen plezier. We accepteren en waarderen het unieke van ieder mens en stimuleren de kinderen tot een dergelijke houding. Ook het geven van verantwoordelijkheid aan kinderen en hen het vertrouwen geven dat ze dit waar kunnen maken is van belang.

Methode

De groepen 1 tot en met 8 gaan we vanaf dit jaar werken met de methode Kanjertraining. Het opleidingstraject van de Kanjertraining bestaat uit een basistraining (3 trainingdagen) en 2 nascholingen (2 jaar na het behalen van licentie A en B). Tijdens de training wordt inhoud gegeven aan het beleid ten aanzien van de sociaal emotionele ontwikkeling op de school. Tevens is er veel aandacht voor ouderbetrokkenheid en het gezag binnen de school en in de groep. De Kanjertraining start preventief in groep 1 en eindigt in groep 8 op het Primair Onderwijs.

Uitgangspunten van Kanjertraining:

Als je de ander vertrouwt en anderen vertrouwen jou, als je steeds probeert anderen echt te helpen, kritiek kunt geven, maar ook durft te ontvangen ben je een Kanjer. In de kanjertraining wordt de kanjer afgebeeld als een tijger, die een wit petje draagt. Pestgedrag en de baas spelen

(intimideren) zien we overal waar mensen bij elkaar zijn, dus ook bij kinderen. Maar we weten maar al te goed dat dit gedrag niet alleen vervelend is voor iemand die wordt gepest maar ook slecht is voor de ontwikkeling van de pestkop. In kanjer taal is een plager een pestvogel met een zwart petje.

De doelen van de Kanjertraining zijn:

- Het bevorderen van vertrouwen en veiligheid in de klas
- Het versterken van de sociale vaardigheden bij leerlingen
- Beheersing van verschillende oplossingsstrategieën bij pesten en andere conflicten
- Bewustwording van de eigenheid bij leerlingen
- Leren om verantwoordelijkheid te nemen
- Het bevorderen van actief burgerschap en sociale integratie
- Het bevorderen van **ouderbetrokkenheid**

Deze doelen worden door verschillende thema's in de lessen van de Kanjertraining verwerkt:

- Jezelf voorstellen
- Aardige dingen zeggen over jezelf en de ander
- Weet jij hoe je je voelt
- Kun jij nee zeggen (grenzen stellen)
- Vragen stellen en antwoord geven
- Luisteren en samenwerken
- Vriendschap
- Van kritiek kun je leren (feedback geven en ontvangen)
- Het is goed dat je er bent
- Pest-problematiek
- Veilig internetgebruik

Leerlingvolgsysteem:

Een belangrijk product dat het kenniscentrum van de Kanjertraining heeft ontwikkeld is het digitale Kanjer Volg- en Adviesstelsel (KanVAS). Dit stelsel bestaat onder andere uit een sociogram, een leerlingenvragenlijst, een docentvragenlijst en een breed scala aan pedagogische adviezen. De leerling vragenlijst is goedgekeurd door de COTAN en kan door scholen eveneens gebruikt worden om de sociale opbrengsten aan de onderwijsinspectie te verantwoorden. Deze lijst vervangt ZIEN.

Cultuureducatie

Onze school heeft zijn eigen cultuureducatieplan met een breed aanbod aan activiteiten voor de kinderen van alle leerjaren. Er is een extra subsidie toegekend voor de ontwikkeling van dit domein. Uit deze samenwerking ontstaan verschillende vormen van aanbod in dit domein.

3.4. Pesten

Definitie Nederlands Jeugd Instituut: Pesten is een stelselmatige vorm van agressie, waarbij één of meer kinderen bewust proberen een ander kind fysiek, verbaal of psychologische schade toe te brengen. Bij pesten is de macht ongelijk verdeeld. Pesten hoort tot de meer omvattende categorie "sociale onveiligheid", daartoe behoren ook fysieke, verbale agressie en discriminatie. Pesten onderscheidt zich omdat het indringende en langdurige gevolgen kan hebben voor met name de gepeste, maar ook voor de Pester, omstanders en de leerprestaties en sfeer op school. Definitie van pesten volgens de Kanjertraining: Een kind wordt gepest wanneer het herhaaldelijk last heeft van negatieve acties van een ander (fysiek, verbaal of psychologisch, direct of via internet of mobiel) die op hem of haar zijn gericht, en waarbij de macht ongelijk is verdeeld. Pesten gebeurt per definitie achter de rug van degene die kan ingrijpen, zoals een vader/moeder, juf of meester.

De lijn op onze school is, dat we t.a.v. pesten als school werken aan preventie, tijdig signaleren, adequaat ingrijpen, nazorg en monitoring. Door te werken aan een positief klimaat met een heldere structuur en afspraken (zie hierboven) werken we aan pestpreventie. Tegelijkertijd weten we dat pesten overal voorkomt. Daarom blijven we elke dag werken aan dit goede en veilige klimaat en zijn we scherp op signalen die kunnen wijzen om onveilige en pestsituaties. Mocht pesten worden gesignaleerd, dan gebruiken we het zogenaamde Pestprotocol, behorende bij de Kanjertraining (bijlage 3).

3.5. Het afhandelen van incidenten

Iedereen wordt geacht zich aan de schoolregels te houden. Indien een kind een afspraak niet nakomt of overtreedt, wordt het daar op aangesproken op de manier die bij de Kanjertraining past. Bij incidenten (zoals hier onder beschreven) wordt er door de leerkracht een notitie in ParnasSys gemaakt, met een beschrijving van het incident en de afspraken. Incidenten zijn gedragingen op het gebied van pesten, geweld, vernieling, seksuele intimidatie en discriminatie. De schoolleiding is verantwoordelijk voor de incidentenregistratie in ParnasSys.

Incidenten, die geregistreerd worden en de daaruit volgende acties:

- ✓ Weglopen van school onder schooltijd: informeren van de ouders, gesprek met het kind. Overleg met ouders over eventuele maatregelen;
- ✓ Pesten: zie hierboven;
- ✓ Lichamelijk geweld: gesprek met het kind en (ter beoordeling van leerkracht/intern begeleider en schoolleider) de ouders informeren;
- ✓ Vernieling: gesprek met het kind, de ouders informeren. Bij geringe bedragen een waarschuwing. De tweede keer of hogere bedragen: vergoeden van de vernielde spullen i.o.m. de ouders;
- ✓ Seksuele intimidatie: gesprek met het kind en de ouders informeren. Mogelijke consequentie één keer uitsluiten van de situatie, waarin het gedrag plaats vond.

Indien een kind vaak (meerdere keren per dag) ongewenst gedrag vertoont, worden de ouders op de hoogte gesteld en wordt getracht om tot een gezamenlijke aanpak te komen. Eventueel wordt, i.o.m. de ouders door de school, of door de ouders, deskundige hulp ingeroepen.

Bij een zeer ernstige overtreding of herhaaldelijk overtreden van de regels, bestaat de mogelijkheid, dat het kind door de directeur- bestuurder geschorst wordt.

3.6. Schorsen en verwijderen

Incidenten kunnen dusdanig erg zijn (denk aan geweld), herhaaldelijk terugkeren of een grote impact hebben op kinderen of leerkrachten, dat er tot een schorsing moet worden overgegaan. Dit zal gebeuren op voorstel van de directeur en schriftelijk worden bevestigd aan de ouders. Hiervoor is een protocol opgesteld op bestuurs- en samenwerkingsniveau van Passend Onderwijs.

3.7. Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling: verwijzindex

Onze school heeft deze meldcode ondertekend. Dat is een stappenplan, dat zorgvuldig handelen bij vermoedens van huiselijk geweld en mishandeling ondersteunt. Het uitgangspunt is, dat huiselijk geweld en kindermishandeling strafbaar zijn en moeten worden gemeld.

De intern begeleider heeft hiervoor een training gehad. De meldcode beschrijft in vijf stappen wat professionals moeten doen bij vermoedens van geweld.

- Stap 1: in kaart brengen van signalen.
 Stap 2: overleg met collega's en zo nodig advies vragen aan het Centrum voor Jeugd en Gezin, Veilig Thuis (www.veiligthuis.nl), het Steunpunt Huiselijk Geweld (SHG) of een deskundige op het gebied van letselduiding.
 Stap 3: bespreek vermoeden en signalen met ouder(s) en/of jeugdige.
 Stap 4: wegen van risico, aard en ernst van het geweld
 Stap 5: beslissen: zelf hulp organiseren of melden bij Veilig Thuis / SHG.

Op het moment dat er zorgen zijn t.a.v. van een kind in de context van het gezin of de buurt, kan een melding worden gedaan via de zogenaamde 'Verwijsindex'. Een melding daarbij houdt in, dat alle mogelijk betrokken instanties bij het kind/gezin in beeld zijn. Een melding loopt via de intern begeleider. Ook de schoolleiding wordt vooraf op de hoogte gebracht. Ook ouders worden over deze stap geïnformeerd, tenzij de inschatting van de school is dat dit schadelijk zou kunnen zijn voor het kind. In dat geval is er geen meldingsplicht naar ouders toe.

3.8. Klachtenregeling

In iedere organisatie kan het voorkomen dat er, ondanks voorzorgsmaatregelen, klachten zijn. Daarom heeft ons schoolbestuur een klachtenregeling. Ons schoolbestuur is aangesloten bij een landelijke klachtencommissie. De klachtenregeling staat beschreven in de schoolgids.

3.9. Calamiteiten

In geval van calamiteiten, bijvoorbeeld brand, is er een ontruimingsplan opgesteld. Minimaal eens per jaar wordt er een ontruimingsoefening gedaan.

3.10. Uitgangspunt bij afhandeling

Een klacht over sociale veiligheid hoort in eerste instantie bij de leerkracht. Indien dit niet naar tevredenheid wordt opgelost, dan wordt de schoolleider of vertrouwenspersoon betrokken. Dit kan ook in een situatie dat de leerkracht steun nodig heeft. Deze stap kan ook gelden voor een ouder of een kind. Voor de taakbeschrijving van de vertrouwenspersoon (zie bijlage 6). Indien er bij een of beide "partijen" onvrede blijft bestaan of het proces niet optimaal verloopt, wordt de directeur ingeseind, die handelend op kan treden.

Indien dit ook niet tot een bevredigende oplossing leidt, kan de directeur- bestuurder worden in geschakeld. Ouders kunnen een klacht indienen bij de vertrouwenspersonen van L&E (schoolgids) of bij de Landelijke Klachten Commissie. Opgemerkt dient te worden, dat klachten die daar komen vooral over communicatie rond incidenten gaan en niet over incidenten zelf. Dus een goede en heldere communicatie is een rode draad in het afhandelen van klachten.

3.11. De weg naar de gewenste situatie

Aandachtsgebied	Huidige situatie	Opmerkingen
Sociaal-emotionele ontwikkeling	gepland	Afname van KanVas-lijsten (januari 2018)
Schoolregels	gepland	Kanjerregels invoeren na Kanjer-scholing team
Welzijn leerlingen	Voldoende	We gebruiken de uitkomsten van het tevredenheidsonderzoek.
Welzijn ouders	Voldoende	Het tevredenheidsonderzoek wordt eens per 2 jaar afgenomen. Er zijn korte lijnen met de ouders door hoge ouderparticipatie.
Welzijn leerkrachten	Voldoende	Eens per 2 jaar een functioneringsgesprek. De RI&E wordt afgenomen en eens per 2 jaar een tevredenheidsonderzoek.
Incidentregistratie	Voldoende	Duidelijkheid betreffende de wijze van registreren en de wijze van omgang ten aanzien van de incidenten.
Methode sociaal-emotionele ontwikkeling, evenals burgerschaps-	Gepland Voldoende	Kanjertraining (vanaf januari 2018) DORR (gr. 1/2)

zin en integratie		
Aandacht voor actualiteit	Voldoende	Jeugdjournaal voor Nieuwsbegrip (groep 4 t/m 8, groep 4 tweede helft van het jaar).
Geestelijke stromingen	Voldoende	In de lessen wereldoriëntatie, HVO en GVO.
Bevorderen eigenaarschap IIn en Ikr	In ontwikkeling	In 2017-2018 wordt er gewerkt aan visieontwikkeling. Het werken aan eigenaarschap en portfolio is hier een belangrijk onderdeel van.

3.12. Evaluatie en borging

Aandachtsgebied	Evaluatie	Borging
Sociaal-emotionele ontwikkeling	Uitkomsten van KanVas wordt besproken op de teamvergadering.	Uitkomsten van KanVas geborgd binnen de digitale omgeving van Kanjertraining. Teambreed analyse n.a.v. leerkracht- en leerling vragenlijsten wordt opgeslagen in Parnassys.
Schoolregels	Aan het eind van schooljaar 2017-2018 teambreed evaluatie Kanjerregels	Verslag evaluatie opslaan in map 'Schoolzaken – Kanjertraining'
Welzijn kinderen	Uitkomsten van de Kanvas lijsten worden besproken op de IIn-bespreking	Digitale omgeving Kanjertraining, verslag teambespreking in Parnassys (groepsdocument)
Welzijn leerkrachten	Afhankelijk van de situatie; bespreken in het team en/of met de boven schoolse directie.	Functioneringsgesprek, RI&E en het tevredenheidsonderzoek.
Incidentregistratie	Incidenten worden z.s.m. besproken met schoolleider, ouders en team, zo nodig met intern begeleider. In geval van time-out of schorsing: besproken met bovenschools directeur.	Aantekening in leerling dossier Parnassys.
Methode sociaal-emotionele ontwikkeling / burgerschapszin / integratie	Aan het eind van schooljaar 2017-2018 teambreed evaluatie Kanjermethode.	Verslag evaluatie opslaan in map 'Schoolzaken – Kanjertraining'
Aandacht voor actualiteit	Voldoende	Jeugdjournaal, Nieuwsbegrip
Geestelijke stromingen	Voldoende	GVO, HVO en geschiedenislessen
Wereldoriëntatie	a.d.h.v. toets scores entreetoets, betrokkenheid leerlingen en portfolio	Groep 1/2: thematisch. Groep 3 t/m 8: a.d.h.v. 4x Wijzer.

De bijlagen

Formulier Functioneringsgesprekken, de RI&E, het ontruimingsplan zijn te vinden op de schoolserver en staan op Plaza

Bijlage 1 De domeinen democratie, participatie en identiteit (per groep)

Domein: democratie

Leerinhouden				Ervaringen	
Groep	Kennis en inzicht	Vaardigheden	Houdingen	Binnen schools	Buitenschools
½	-Regels en afspraken	-meedoen aan gesprekken in de groep -afspraken nakomen die in de groep gemaakt zijn	-luisteren; afspraken nakomen	-afspraken en regels maken -deelname in klassenkring -spelen en werken in gemengde groepen	-mate waarin democratische besluitvorming thuis plaatsvindt
3/4/5	-monarchie, dictatuur, democratie -gemeentebestuur en landschapsbestuur	-afspraken nakomen en in groep oplossingen vinden bij conflicten; problemen -eigen standpunt bepalen en bijstellen -omgaan met kritiek - debatteren	-gelijke behandeling jongens en meisjes -vreedzaamheid -anderen de gelegenheid geven zich te uiten -neerleggen bij meerderheidsbesluit in groep	- in groepjes samenwerken -klassenvertegenwoordiger - kinderraad -in kring besluiten nemen over klassenaangelegenheden -meisjes en jongens krijgen dezelfde kansen en taken -anti-pestaanpak	-rolverdeling in teamsport -hiërarchie in vriendenclub -inspraak in gezinszaken thuis -Jeugdjournaal -Kinderkrant
6/7/8	-democratie, -republiek, ontstaansgeschiedenis Ned. als republiek -Europese gemeenschap, Verenigde Naties -wetten -politieke partijen -machtsmisbruik, onderdrukking, recht en onrecht -rechtspraak -kinderrechten	-kritische vragen kunnen stellen bij maatschappelijke ontwikkelingen -informatie beoordelen -eigen standpunt toelichten en verdedigen in discussie -voor- en nadelen democratie, republiek en monarchie beargumenteren - debatteren	-gelijke behandeling etnische groepen - solidariteit -vertrouwen in instituties en instellingen -kritische houding ten aanzien van maatschappelijke kwesties	-vier vrijheid (4/5 mei)	-lezen (jeugd) krant -bespreken van maatschappelijke kwesties thuis

Domein: participatie

Leerinhouden				Ervaringen	
Groep	Kennis en inzicht	Vaardigheden	Houdingen	Binnenschool	Buitenschool
1/2	-samenleving: dorp	-spreken en	-betrokkenheid	-helpen	

	land	luisteren	(bij groep)	opruimen / lokaal vege	
3/4/5	-rechten van het kind -samenleving: provincie, wijk Europa	-invloed uitoefenen op besluitvorming in eigen groep -inzicht in eigen capaciteiten -aandragen oplossingen -meedoen aan georganiseerde actie voor klas / school	-verantwoordelijkheid voor groep / school -creativiteit -assertiviteit -bereidheid bijdrage te leveren aan kwaliteit omgeving (sociaal en fysiek)	- besluitvorming over klassenaangelegenheden -meedoen geldinzamelactie voor een goed doel -wisselende taken / verantwoordelijkheden in klas / school -actie om de buurt netjes te houden -kaart sturen naar / bezoek brengen aan zieke leerling	-verenigingsleven -structureel uitvoeren van kleine taken thuis -incidenteel helpen van familielid / burens -zakgeld
6/7/8	-rollen in vergaderingen: voorzitter, secretaris, penningmeester -samenleving: regio, werelddelen -ongelijkheid en discriminatie	-initiëren /organiseren van school/klassen activiteit -invloed uitoefenen op besluitvorming met leerlingen uit meerdere groepen -eigen opvatting omzetten in activiteit	-verantwoordelijkheid buitenschools -betrokkenheid bij school	-klassenvertegenwoordiger -Kinderraad -initiatief nemen tot of organiseren van actie voor een goed doel -aspect van leefbaarheid van de school -acties ter verbetering buurt / school -tutor voor Iln uit een lagere groep	-verenigingsleven -lidmaatschap ideële organisatie

Domein: identiteit

Leerinhouden				Ervaringen	
Groep	Kennis en inzicht	Vaardigheden	Houdingen	Binnenschool	Buitenschool
1/3	-mensen hebben overéénkomsten en verschillen -mensen hebben elkaar nodig -wel of niet geloven, God, kerk, moskee	-onderscheiden van ik en de ander (uniciteit) -uiten van gevoelens, wensen en opvattingen	-respectvol omgaan met anderen -empathie -anderen willen helpen	-samen spelen en samen werken met verschillende kinderen -bezoeken buitenschoolse instantie	-eerste contacten in de buurt -geloofsovertuiging thuis
4/6	-christendom, islam, reïncarnatie -nationaliteit -verschillende	-inzicht in eigen mogelijkheden, beperkingen en opvattingen	-gelijkwaardigheid -zelfkennis -zelfwaardering -anderen willen	- gestructureerde groepsopdrach	-vrienden in de buurt bewust kiezen

	gezinssituaties en leefvormen -persoonlijke held, idool	-inzicht in verschillen tussen mensen -verplaatsen in de ander / perspectiefwisseling -rekening houden met opvattingen van anderen -herkennen uitingen cultuur en religie in straatbeeld -herkennen van discriminatie -zelf onderscheid maken tussen goed en slecht	betrekken	ten met verschillende kinderen -feesten met religieuze achtergrond -vieren -bezoeken van bijzondere plekken in de regio -vieren koningsdag -leren over eigen woonomgeving : bijv. straatnamen herleiden -saamhorigheid in de klas ervaren	-deelname aan identiteitsgebonden sociale structuren -kennis maken met geloofsovertuiging bij vriendjes thuis -identificeren met voorbeeldfiguur
7/8	-godsdienvrijheid -Vrede van munster -hindoeïsme, humanisme -multiculturele samenleving -symboliek en rituelen -etnische groepen in de samenleving -vooroordeel -jongerencultuur	-herkennen symboliek in kunstuitingen -stereotypen herkennen -omgaan met vrijheden en beperkingen -zelf onderscheid maken tussen goed en slecht en dit vergelijken met wat gangbaar is in de samenleving -herkennen van discriminatie -omgaan met uitsluiting	-waarderen van verschillen	-geestelijke stromingen -bijwonen religieus ritueel -viering 4/5 mei -volgen troonrede	-zelf deelnemen aan religieuze of identiteitsgebonden groep -met begeleider bezoeken cultureel / sportevenement -verbinden met een groep in de omgeving

Bijlage 2 De vertrouwenspersoon

In het geval dat een ouder een verschil van mening of klacht heeft en daar met de leerkracht en/of schoolleiding niet (goed) uitkomt, kunnen ze dit bespreken met de directeur-bestuurder. Ook is het mogelijk het probleem voor te leggen aan een vertrouwenspersoon. Bij Lauwers en Eems is een aantal mensen aangesteld die de rol van vertrouwenspersoon vervullen. Zij zijn onafhankelijk en kunnen het verhaal van de ouder(s) aanhoren en desgewenst samen met hen zoeken naar oplossingen. Ook kan de vertrouwenspersoon helpen bij het indienen van een klacht. De inhoud van die gesprekken zijn uiteraard vertrouwelijk. De vertrouwenspersoon is er ook voor het personeel van Lauwers en Eems.

Binnen L&E, voor de begeleiding bij de indiening van een klacht:

De heer A. Tuntelder, Uithuizermeeden tel. 0595 - 412794

De heer R. Visser, Winsum tel. 06 - 14158207

Mevrouw L. Nienhuis, Eenrum tel. 06 – 22659676

Bijlage 3: pestprotocol: zie apart bestand.